

**Prof. dr. Jusuf OSMANI &  
Prof. ass. Bujar DUGOLLI  
(Prishtinë)**

**ROLI I ISA BOLETINIT NË PENGIMIN E HAPJES SË  
KONSULLATËS RUSE NË MITROVICË DHE VRASJA E  
KONSULLIT RUS**

Në fillim të shek. XIX qarqet shoviniste pushtetare serbe i shtuan përpjekjet për të vënë në jetë programet serbe të njohura për pushtimin e tokave shqiptare. Më 1885, Milutin Garashanin i biri i Ilja Garashaninit përpiloi programin me titull: “Uputstva za održavanje uticaja u Makedonji i Staroj Srbiji” (Udhëzim për mbajtjen e ndikimit në Maqedoni dhe Serbi të Vjetër), duke sugjeruar hapjen e dy fronteve: atë ushtarak dhe diplomatik të shoqëruar me hapjen e konsullatave për të aplikuar metoda diversive, si dhe nevojën për depërtimin në troje shqiptare me agjentura serbe, ruse etj. Serbia kaloi në veprime konkrete në fushën politike, ideologjike, kulturore, arsimore e ushtarake. Dërgoi në Kosovë dhe në trevat tjera shqiptare priftërinj, mësues e agjentë serbë. Nxiste grindje, përçarje e konflikte midis popullsisë shqiptare dhe asaj serbe. Hidhte

vazhdimisht banda të armatosura që ushtronin terror mbi popullsinë shqiptare, që vrisnin e zhduknin udhëheqës popullorë shqiptarë të cilët ishin bërë pengesë në realizimin e synimeve të saj. Nëpërmjet tyre qeveria serbe kishte si qëllim të shkombëtarizonte popullsinë shqiptare, të forconte në Shqipëri pozitën politike të Serbisë dhe të krijonte në këtë mënyrë rrethana të favorshme për ndërhyrje të hapur<sup>1</sup>.

Qeveria serbe, me përkrahjen e Rusisë Cariste, në mënyrë të njëanshme dhe të fshehtë qysh herët kishte filluar të armatosë popullatën serbe në trevat shqiptare. Qëllim ishte destabilizimi i Perandorisë Osmane dhe pushtimi i tokave shqiptare. Këto veprime kishin filluar në dhjetëvjeçarin e fundit të shek. XIX. Mirëpo, duhet theksuar se armë nga Serbia edhe më parë ishin sjellur në Kosovë në forma të ndryshme. Që në vitin 1901, ishte krijuar një aferë e quajtur *Afera e Kollashinit*, ku popullata serbe e kësaj treve është marrë me kontrabandë të armëve të sjella nga Serbia. Kollashini u armatos plotësisht në pranverë të vitit 1901, dhe filloi të armatosë edhe Anadrininë (pakicën serbe) duke filluar nga Runiku i Drenicës e deri në Pejë. Mirëpo, para se të arrijë ngarkesa e parë e armëve me kuaj në Kosovë, nëpër Kollashin, zbulohet nga njerëzit e Isa Boletinit, dhe konfiskohet në fshatin Uglar. Përkitazi me këtë dhe çështje të tjera, Qeveria serbe iu kishte drejtuar diplomacisë ruse që të ndërmjetëson për ndihmë. Qeveria ruse menjëherë iu është përgjigjur dhe ka filluar një aktivitet të madh. Konsulli rus në Shkup, Mashkov është dërguar në Kollashin dhe rrethinë që në vend të njihet me veprimet e turqve dhe të shqiptarëve<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Fatmira Musaj, *Isa Boletini*, Tiranë, 2004, f. 29.

<sup>2</sup> AS, MID, PPO, 1901, F.I; M. Vojvodic, *Srbija u medjunarodnim odnosima .. f. 336.*

Vazhdimet të armatosjes së popullatës serbe në masë të madhe e kishin ndihmuar konsullatat serbe dhe ato ruse në Ballkan, sidomos Konsullata serbe në Prishtinë. Në këto rrethana para popullit shqiptar, qëndronte detyra e lartë e mbrojtjes së tërësisë të trojeve shqiptare. Shqiptarët e kuptuan rrezikun nga armatosja serbe dhe ndërmorën masa për kontrollimin e kufirit me Serbinë. Posaqërisht kundër armatosjes së popullatës serbe u angazhua Isa Boletni. Në çdo mënyrë ai iu kundërvu veprimtarisë antishqiptare të Qeverisë serbe dhe në çdo rast e demaskoi atë<sup>3</sup>.

Isa Boletini organizoi patrullimin në kufi me Serbinë dhe arriti që të kapte serbë të armatosur si dhe kafshë të ngarkuara me armë, të cilat i çoi në komandën turke në Mitrovicë. Isa Boletini e bëri këtë së pari, për t'i vënë autoritetet osmane para një prove të gjallë, në mënyrë që ato të mos kishin mundësi ta mohonin edhe më tej futjen e fshehtë të armëve nga ana e Serbisë dhe së dyti, për të demaskuar propagandën serbe, se gjoja armët nuk silleshin nga Serbia, por u shiteshin fshatarëve serbë nga kontrabandistë shqiptarë<sup>4</sup>. Kundër një qëndrimi të tillë indiferent të autoriteteve lokale osmane, Isa Boletini dhe shumë shqiptarë të tjerë i dërguan një telegram proteste Portës së Lartë, ku kërkohej që të merreshin masa të menjëhershme, ndryshe do të merrnin vetë në dorë mbrojtjen e vendit<sup>5</sup>.

---

<sup>3</sup>*Mitrovica me rrethinë*, Mitrovicë, 1979, f. 90.

<sup>4</sup> Haus und hov Stats Archive, Politischen Archive, Wien (HHST A, PA), Raporti nr. 155 i konsullit, në Shkup drejtuar Vjenës, 1 gusht 1901; F. Musaj, Isa Boletini, f. 32.

<sup>5</sup>Politisches Archiv des Aus Wartingen Amtes (PAAA), Tel. nr. 115, Legata perandorake gjermane në Boegrad, - kontit von Bulov, kancelar i Rajhut, Berlin, 26 korrik 1901; F. Musaj, *Isa Boletini*, f. 32.

Porta e Lartë, jo vetëm që s'mori asnjë masë, por në përgjigjen e saj urdhëronte që shqiptarët të qëndronin të qetë<sup>6</sup>. Pas kësaj Isa Boletini u kujdes vetë për çarmatimin e popullsisë serbe. Ai filloi menjëherë çarmatimin e serbëve në trevën e Mitrovicës. Veprimtaria e shqiptarëve dhe e Isa Boletinit e detyroi Portën e Lartë që më 15 korrik të miratonte veprimet e çarmatosjes së pakicave serbe nga shqiptarët<sup>7</sup>. Në malin e Rogoznës më 10 qershor 1901, në fshatin Rudinë, patrulla prej 30 vetave e formuar nga Isa Boletini hasën në tre serbë të Kollashinit që sillnin armë të ngarkuar në 7 kuaj dhe gjatë përleshjes njëri serb i Kollashinit vritet dhe dy të tjerë zihen robër dhe dërgohen në Mitrovicë. Kjo ngjarje shkaktoi shqetësim të madh te banorët shqiptarë në Jeni Pazar, në Mitrovicë dhe në pakicën e qytetarëve që e konsideronin vetën turq<sup>8</sup>.

Aksioni i shqiptarëve dhe i Isa Boletinit për çarmatosjen e serbëve hidhëroi Serbinë dhe Rusinë dhe nxiti që të protestojnë tek Perandoria Osmane, se po rrezikohet popullata serbe. Në korrik 1901, Qeveria ruse e ajo serbe, nëpërmjet përfaqësuesve të tyre në Stamboll, ushtruan presion mbi Portën e Lartë që të ndërhynte, qoftë edhe me forcë për të ndalur menjëherë çarmatimin, të cilin e quajtën si “masakrim të popullatës serbe”. Gjithashtu Rusia e Serbia, duke parë se Isa Boletini ishte jo vetëm udhëheqësi kryesor i lëvizjes shqiptare, por edhe një luftëtar e udhëheqës i vendosur i luftës për mbrojtjen e trojeve shqiptare nga rreziku i copëtimit prej shovinistëve fqinjë, i kërkuan Qeverisë turke ta largonte nga Mitrovica e Kosova<sup>9</sup>.

---

<sup>6</sup>Po aty.

<sup>7</sup>HHStA, PA, Teleg. Nr. 16 i administratorit Dobrozanski në Shkup, Vjenës, 16 korrik 1901; F. Musaj, *Isa Boletini*, f. 33.

<sup>8</sup>Ahmet Maloku, *Isa Boletini* - Integristi ..., f. 52.

<sup>9</sup>HHStA PA, Teleg. Nr. 16 i administratorit Dobrozanski - Vjenës, 18.07.1901; F. Musaj, *Isa* ..., f. 34.

Rusia cariste, për të realizuar aspiratat e veta ndikuese e pushtuese në trevat shqiptare si dhe t'iu ndihmojë satelitëve të saj, Serbisë e Malit të Zi, synonte të hapte konsullata të reja në tokat shqiptare. Një konsullatë të tillë donte ta hapte në Mitrovicë. Ajo më parë në Kosovë kishte hapur konsullatën në Prizren. Në dokumentet arkivore ruse shihet se që nga nëntori i vitit 1901 kishin filluar iniciativa për hapjen e konsullatës në Mitrovicë<sup>10</sup>. Planifikohej që në fillim të vitit 1902, të hapet zyra e konsullatës në Mitrovicë dhe për këtë është ndarë buxheti<sup>11</sup>. Mirëpo, qëllimi i vërtetë i Rusisë cariste ishte okupimi i këtyre trojeve nga satelitët e saj, Serbia e Mali i Zi.

Në një dokument tjetër të Këshillit Shtetëror, Departamenti i Legjislacionit, dërguar Ministrisë së Punëve të Jashtme të Rusisë, njoftohet se ishte marr vendimi që nga 12 janar 1902, për hapjen e konsullatës ruse dhe kërkohej sigurimin i mjeteve të nevojshme për konsullin dhe sekretarin e tij, si dhe sugjerohej që konsullata të fillonte punën sa më parë<sup>12</sup>. Ajo, përveç konsullatës në Prizren, vendos që të hapë edhe konsullata në Mitrovicë. Më 7 maj 1902, kishte caktuar si konsull Gligorije Shqerbinin, i cili ka pasur përvojë me shqiptarët, përkatësisht ka qenë si ekspert për çështje të Ballkanit, ndërsa përvojat i ka arritur me punën në Stamboll, Cetinë dhe Shkodër<sup>13</sup>.

Kuptohet se Rusia ishte e interesuar për këto vende dhe donte më tepër që të ndikojë në ngjarjet që zhvilloheshin në to. Shqiptarët të informuar për këtë veprim të Rusisë dhe duke i ditur qëllimin e

---

<sup>10</sup> Rosijski Gosudarsveni Istoriceskij Arhiv (RGIA), Sankt Petesburg, Fond 566, op.4, delo 14483, list 1-3. Dokumentet janë hulumtuar nga ana e autorit në Arkivin Shtetëror Historik të Rusisë në Sankt Petesburg, në nëntor të vitit 2000.

<sup>11</sup> Ibid, list 5.

<sup>12</sup> RGIA, Sankt Petesburg, Fond 566, op.4, delo 14483, list 5.

<sup>13</sup> Pravoslavljje, Novinesrpske patrijaršije, Živorad Janković, Ubistvo konsula Ščerbine, <http://www.pravoslavljje.org.yu/>

Rusisë në këto territore, filluan ta kundërshtojnë hapjen e konsullatës ruse. Kundërshtimi për konsullatën dhe konsullin rus kishte marrë përmasa të gjera ndërsqiptare, kjo raportohet dhe theksohet edhe në shumë shkrime dhe reagime nga autorë të ndryshëm vendorë dhe të huaj. Emërimi i tij ka ngjallur revoltë të madhe në mesin e shqiptarëve. Shqiptarët nga të gjitha anët kërcënoheshin dhe rekomandonin që nuk do ta durojnë në mesin e tyre konsullin rus. Këtë e dëshmon edhe fakti që ministri ushtarak turk, Riza Pasha, e ka lutur Ambasadën ruse në Stamboll që mos të ngutet që konsulli Shqerbini menjëherë të shkojë në Mitrovicë<sup>14</sup>.

Sipas një shkrimi serb, thuhet se politika e jashtme serbe është udhëhequr në frymën e pastër rusofile dhe sipas tyre, ka dhënë rezultate të dobishme. Në mënyrë që të mund t'i mbrojë serbët dhe të kontrollojë Austro-Hungarinë, Rusia e ka hapur konsullatën në Mitrovicë në mars të vitit 1902, dhe si konsull e ka caktuar Gregorije Shqerbinin. Kjo hapje e konsullatës ruse ka shkaktuar shqetësime në mesin e shqiptarëve, por edhe pakënaqësi të madhe në Vjenë<sup>15</sup>. Ministri i Punëve të Jashtme të Perandorisë Osmane, Teufik, me shkresën nr. 2048, datë 7 shtator 1902, e informon Portën e Lartë se ka marrë një shkresë nga Ambasada ruse për hapjen e konsullatës ruse në Mitrovicë dhe largimin e Isa Boletinit dhe dërgimin e tij si “surgin” në ndonjë vend. Qeveria turke i është përgjigjur se brenda një viti do ta largojë Isa Boletin.

Ndërhyrja e vazhdueshme e Rusisë në çështjet e brendshme të Perandorisë Osmane dhe përkrahja prej saj e lakmive pushtuese të disa shteteve ballkanike në këtë zonë i shtyri shqiptarët të kundërshtonin çështjen e konsullatës ruse dhe hyrjen e konsullit të Rusisë në Mitrovicë. Mirëpo, në një anë, edhe vetë Porta në njëfarë

---

<sup>14</sup>Zoran Djordjević, *Političko-prosvetna ...*, f. 175.

<sup>15</sup> [http://www.rastko.org.yu/rastko-bl/istorija/Čorović/istorija/7\\_8\\_1.html](http://www.rastko.org.yu/rastko-bl/istorija/Čorović/istorija/7_8_1.html)

mënyre i ka përkrahur shqiptarët që të mos lejojnë hapjen e konsullatës ruse në Mitrovicë. Si duket, një numër i krerëve shqiptarë kanë qenë të mendimit, nëse hapet konsullata ruse në Mitrovicë, të hapet edhe konsullata austro-hungareze, me qëllim që të paralizohet propaganda ruse në këto treva<sup>16</sup>. Në fillim të shtatorit të vitit 1902, shqiptarët të prirë prej Isa Boletinit, shprehen revoltën dhe organizuan më 7 shtator 1902 një protestë në Mitrovicë dhe fshatra rreth saj, kundër vendimit të Portës për lejimin e hapjes së konsullatës ruse në qytetin e tyre dhe kundër ndërhyrjes së Rusisë në trevat shqiptare<sup>17</sup>. Kjo protestë e organizuar ndikoi që për një kohë të ndalohet realizimi i vendimit për hapjen e konsullatës ruse.

Në këtë kohë edhe popullsia e Mitrovicës ishte bërë me dije, se kush e strehon konsullin rus, shtëpia do t'i digjet nga luftëtarët shqiptarë. Qyteti jetonte në një atmosferë të tendosur. Drejtuesi i konsullatës mbretërore në Selanik, Terapija, datë 23 shtator 1902, lajmëron se më 20 të këtij muaji i ka ardhur lajmi, se shqiptarët në natën e kaluar i kanë hequr dy copë binarë të hekurudhës Mitrovicë-Shkup, kështu që treni nga Mitrovica nuk ka mundur të niset në mëngjes. Kjo vepër lidhet me pakënaqësinë, e cila ka shpërthyer për shkak të emërimit të konsullit rus në Mitrovicë<sup>18</sup>. Porta e Lartë nuk ishte në gjendje të plotësonte kërkesën e Rusisë. Stambolli ishte i bindur tashmë, në qoftë se arrestimi i Aqif Pazarit shkaktoi lëvizjen e Pazarit të Ri, arrestimi apo vrasja e Isa Boletinit do të kishte pasoja të mëdha dhe do t'i nxirrte shumë telashe Perandorisë. Nga ana tjetër, Porta e Lartë mendon ta shfrytëzojë autoritetin e madh të Isait, duke e vënë atë në shërbim të politikës së vetë, mbasi, sikurse theksonte

---

<sup>16</sup> Vl. Čorović, *Diplomatska prepiska*, 512; Emin Pllana, "Popujt e Kosovës...", Kosova, nr. 3, f. 110.

<sup>17</sup> *Historia e popullit shqiptar* II, Akademia e Shkencave e Shqipërisë - Instituti i Historisë, Tiranë, 2002, f. 307.

<sup>18</sup> AK, dokumente në dorëshkrim të deshifruara, dok. nr. 217.

revista “Kalendari Kombiar”: “deri sa të kishte për vedi Isën, kishte për vedi gjithë ato anë të Kosovës, të cilat me një fjalë të të parit të vetë, ishin gati me i qit djemtë dhe burrat e vet në mal t’uj bjerë gjithçka kishin shpie e tokë, gra e fëmijë, mjaft që ta lyp nevoja me dalë me dekë në luftë kundër armiqve të kombit”<sup>19</sup>.

Nën presionin e Rosisë, që kërkonte me këmbëngulje hapjen e konsullatës në Mitrovicë, sulltan Abdyl Hamiti u detyrua të dërgonte te Isa Boletini, Shemsi Pashën, si dhe miqtë të tij si Sylejman agë Begçeqiqin e Haxhi Adem agë Nikshiqin, që t’ia mbushnin mendjen për të shkuar në Stamboll për të biseduar me sulltanin. Ata, në emër të sulltanit i ofruan Isait mjaft pasuri e ofiqe. Por, edhe kjo përpjekje e tyre nuk pati sukses. “Të tjerë janë ata që shkojnë pas kockave - iu përgjigj Isai të dërguarve të Stambollit. Unë nuk jam nëpunës që të kënaqem me tituj e as tregtar për fitime”<sup>20</sup>.

Presioni i Rosisë ndaj Perandorisë Osmane për burgosjen dhe dëbimin e Isa Boletinit shtohet gjithnjë e më tepër. Përpjekjet e të dërguarve të Portës së Lartë për të bindur Isanë të nisej në Stamboll për të biseduar me Sulltanin, nuk reshtën më se dy muaj. Në fillim të nëntorit 1902, Isai, duke menduar se do të mund të bindte sulltanin që të mos lejonte hapjen e konsullatës ruse në Mitrovicë, vendosi të nisej. Për siguri ai i kërkoi sulltanit që të merrte me vete tre djem të armatosur si dhe të mos lejohej vendosja e konsullit rus në Mitrovicë. Porta i pranoi këto kushte të Isait. Ditën që Isai do të nisej për në Stamboll, u njoftua nga Sylejman aga se do të mbahej për një kohë të gjatë në Selanik. Kjo do të thoshte se Porta mund të kishte përgatitur internimin e tij, prandaj Isai e anuloi nisjen<sup>21</sup>. Kështu, sulltanit iu

---

<sup>19</sup> Kalendari Kombiar i vjetës 1919, Vepra Pjore, Shkodër, 1918, f. 22; F. Musaj, *Isa...*, f. 43.

<sup>20</sup> AQSH, Fondi 74, dosja 4; F. Musaj, *Isa...*, f. 43.

<sup>21</sup> AQSH, Fondi 74, dosja 4; F. Musaj, *Isa...*, f. 44.

desh përsëri të ndërmerre bisedime të tjera me Isa Boletinin dhe ta siguronte se ndaj tij nuk do të merrej asnjë masë. Për këtë iu premtua se do të dërgohej në Boletin si peng cilido që do të dëshironte Isai, derisa ai të arrinte në Stamboll<sup>22</sup>.

Kështu, Isa u nisë për në Stamboll në javën e fundit të muajit nëntor të vitit 1902, i përcjellë deri në Mitrovicë nga një masë e madhe e popullit. Nga Mitrovica deri në Shkup e përcollën gjithë paria. Nga Shkupi për në Stamboll u nis më 4 dhjetor i shoqëruar nga Halit Ahmet Suhogërlla, Bislim Selim Radisheva dhe Ahmet Leskovci-kapter xhandarmërie, i cili kishte dhënë dorëheqje që të ndodhej çdo herë pranë Isa Boletinit<sup>23</sup>. Isa Boletini, para se të nisej për në Stamboll, kishte marrë besën e shqiptarëve, se nëse hapet konsullata në Mitrovicë, ata do ta pengojnë me forcën e armëve. Në ditën kur u nisë Isa Boletini për në Stamboll, ia la amanet martinën e tij, Tahir Selacit, duke qenë i bindur se nuk do ta korisë, por do ta nderojë<sup>24</sup>. Isai nuk u zinte besë premtimeve të Sulltanit, prandaj, para se të largohej nga Boletini për në Stamboll, ai u la porosi bashkëluftëtarëve të vet të mos pranonin në asnjë mënyrë internimin e tij. Në rast se sulltani merr një vendim të tillë, ata do t'i përgjigjeshin me kryengritje të armatosur<sup>25</sup>.

Gjatë qëndrimit trevjeçarë në Stamboll, Isa Boletini përjetoi shumë peripeci. Ai ishte vendosmërisht kundër padrejtësive e sulmeve mbi shqiptarët. Qarqet shqiptare dhe ato zyrtare flisnin me të madhe për shkuarjen e Isa Boletinit në Stamboll. Madje, atë e

---

<sup>22</sup>Ibid.

<sup>23</sup> <http://www.agimi.com/modules.php?name=News&file=article&sid=485>

<sup>24</sup> Adem Zejnullahu, "Përpyetje për ndriçimin e figurës së Ibrahim Halit Sukes", Gjurmime albanologjike, Folklor dhe etnologji 32-2002, IAP, Prishtinë, 2004, f. 117.

<sup>25</sup> PAAA, Relacion i përfaqësisë gjermane në Beograd, kancelarit von Bulov, Berlin 30 dhjetor 1902; F. Musaj, *Isa ...*, f. 44 - 45.

quanin edhe “Ambasadori i Shqipnisë në Stamboll”. Edhe në Stamboll, Isa Boletini i kishte deklaruar Sulltanit, se nuk pajtohet me hapjen e konsullatës ruse në Mitrovicë, sepse ajo ishte çështje politike. Shqiptarët nuk pajtohen që në zemër të vendit, siç thekson gazeta “Zastava” e Novi Sadit, e datës 20 mars 1903, ku nuk ka asnjë rus, të jetë qendër e sllavizmit.

Porta e Lartë e mbajti Isa Boletinin në Stamboll deri në vitin 1906. Gjatë viteve sa qëndroi në Stamboll, Isai mbajti lidhje të rregullta me popullin e atdheun. Shtëpia ku ai qëndronte, priste e përcillte çdo ditë miq e shokë që vinin nga Kosova dhe e njoftonin për gjithçka që ndodhte atje. Për veprimtarinë e Isait në Stamboll, në kujtimet e Tafil Boletinit përmendet propozimi që autoritetet osmane i bënë Isa Boletinit për të qëndruar përgjithmonë në Stamboll. I premtuan grada dhe ofiqe, por Isai i hodhi poshtë me përgjigjen “Boletini është më i mirë se Stambolli”<sup>26</sup>. Në ndërkohë në Kosovë ishin mbajtur disa tubime të popullatës shqiptare kundër reformave dhe hapjes së konsullatës ruse në Mitrovicë. Tubime të tilla u mbajtën më Gjakovë më 28 janar 1903, i quajtur Kuvendi i Gjakovës. Një takim i tillë u mbajt edhe në lagjen “Kapishnica” në Pejë më 30 janar 1903, më 1 shkurt 1903 një tubim u mbajt edhe afër Manastirit të Deviqit, pastaj më 4 shkurt u mbajt Kuvendi te Ura e Llukës, Kuvendi i Marinës më 26 mars 1903<sup>27</sup>, tubimi më 21 mars 1903 në Novosellë të Maxhunajt, pastaj u mbajtën edhe në Llap, në Zojz të Prizrenit etj.

Gjatë kohës sa Isa Boletini ishte në Stamboll, në Mitrovicë erdhi konsulli rus Shqerbini. Ai në Mitrovicë erdhi më 1 shkurt 1903. Mirëpo, popullata vendore ishte e pakënaqur me këtë dhe filloi t’i

---

<sup>26</sup>AQSH, Fondi 74, dosja nr. 3 - 4, dok. nr. 1937; Kopje në Arkivin Ndërkomunal të Mitrovicës, fondi i formuar, Isa Boletini.

<sup>27</sup>Vladimir Čorović, *Diplomatska prepiska*, 613.

shpërfaqë haptas pakënaqësitë dhe sulmin në Mitrovicë më 16 mars 1903. Në këtë sulm u vranë një numër i madh i luftëtarëve shqiptarë, sidomos nga Shala e Bajgorës. Konsulli rus Shqerbini, e kishte kuptuar mirë se ishte i padëshirueshëm në Mitrovicë. Atë ditë ai ishte larguar përkohësisht nga Mitrovica nën vëzhgimin e situatës për t'u kthyer prapë. Nizami shqiptar Ibrahim Halit Popovci nga Suka e Gjilanit, duke konsideruar atë si fajtorin kryesor për këto ngjarje dhe vrasjen e shqiptarëve në trazirat e 16 dhe 17 marsit, më 18 mars 1903 e godet me revole konsullin rus, duke i shkaktuar plagë të rënda, nga të cilat më pas do vdes.

Me ngjarjet e Mitrovicës Lëvizja Kombëtare Shqiptare u zgjerua në të gjitha viset e Vilajetit të Kosovës. Porta, nën tryshninë e Fuqive të Mëdha dhe shteteve ballkanike, ndërmori masa ushtarake kundër shqiptarëve. Në Vilajetin e Kosovës sollën fuqi të mëdha ushtarake, të ardhura edhe prej Azisë së Vogël. Lëvizja antireformiste shqiptare ka qenë e pavarur dhe pa ndikim nga jashtë. Isa Boletini si prijës dhe personalitet me ndikim në këtë kohë i mbeti besnik programit politik, ushtarak dhe kombëtar të Lidhjes së Prizrenit. Ai i dinte shumë mirë ambiciet e Rosisë dhe aleatëve të saj në Ballkan prandaj u vunë në ballë të kundërshtimit edhe të prezencës së diplomatëve rusë dhe serbë në territoret e Kosovës. Edhe kur u internua në Stamboll, luftëtarët e tij i mbeten besnikë në rrugën e tij dhe kundërshtuan prezencën e konsullit rus në Mitrovicë. Në fillim të janarit 1906 u përhap lajmi në të gjitha anët e Kosovës se Isa Boletini do të lirohej nga internimi. Ardhja e tij nga Stambolli në Kosovë, për të gjithë shqiptarët ishte ngjarje e shënuar, sepse Lëvizjes Kombëtare Shqiptare po i kthehej promotori i luftës, i cili, armët për liri kurrë nuk i kishte lëshuar nga dora.

Prof. dr. Jusuf OSMANI &

Prof. ass. Bujar DUGOLLI

## SUMMARY

### **THE ROLE OF ISA BOLETINI IN PREVENTING THE OPENING OF THE RUSSIAN CONSULATE IN MITROVICA AND THE ASSASSINATION OF THE RUSSIAN CONSUL**

The liberation Albanian movements during the 19<sup>th</sup> and 20<sup>th</sup> century deeply disturbed not only the Ottoman Empire, but the Russian Kingdom as well as the Austro-Hungarian one together with some other western kingdoms, who were in favor of preserving the status quo of the Balkans, and most of them in favor of preserving their dominion in the region. The Great Eastern crisis that began with the uprising in Bosnia in 1875 caused the Russian-Turkish War (1877-1878), which is known as a turning point in the development of liberation movements in the Balkans.

Despite this tremendously difficult situation the disturbed Albanians chose the path of resistance and non-compliance. The formation of the League of Prizren in 1878-1881 aiming to protect the territorial integrity of the country the founding of political and territorial autonomy on a national level, it became evident that the Albanian cause cannot be treated as a case to appease the Russian, Serbian, Montenegrin, Bulgarian and Greek appetites. During this period there were many Albanian personalities that left traces in history with their national activity. When Isa Boletini was 17 years old, he sided with the armed forces of the League to fight for the

freedom and autonomy of Albania. He became popular with his military and political activities as a counter response to the Slavic aspirations in the Balkans, particularly so in the Albanian territory.

The Tsarist Russia attempted to fulfill its aspirations through its satellites, Serbia and Montenegro, by opening consulates and attempting to open them in Albanian territories. The Russian government began opening its consulates in Shkodra, Prizren, Manastir, Shkup, Durrës etc. Russia attempted to open a similar consulate in Mitrovica. The paper will treat some of the circumstances created by these attempts as well as the role of Isa Boletini in these historical events.

